

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.05.2013, sp. zn. 8 To 35/2013, ECLI:CZ:VSPH:2013:8.TO.35.2013.1

Číslo: 29/2015

Právní věta:

Násilným jednáním vůči těhotné ženě vedeným úmyslem vyvolat u ní potrat nebo usmrtit plod pachatel naplňuje základní skutkovou podstatu trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku (popřípadě jeho pokusu), když vyvolání potratu nebo usmrcení plodu je samo o sobě těžkou újmu na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku. Tímto jednáním však nelze bez dalšího naplnit znak kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu spočívající v jeho spáchání ze zavrženíhodné pohnutky ve smyslu § 145 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku.

Okolnost, že úmyslné vyvolání potratu nebo usmrcení plodu může být z povahy věci spácháno jen na těhotné ženě, odůvodňuje posouzení činu jako trestného činu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, popř. pokusu tohoto trestného činu, aniž by tu byl rozpor se zákazem dvojího přičítání jedné a téže skutečnosti k tíži pachatele. Prostřednictvím znaku „na těhotné ženě“ tato skutková podstata ji chrání coby předmět útoku nejen jako těhotnou, resp. jako nositelku plodu, tzn. v tomto užším rozsahu, nýbrž šířeji jako osobu ve specifickém psycho-fyzickém stavu

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 29.05.2013

Spisová značka: 8 To 35/2013

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Těžké ublížení na zdraví

Předpisy: § 14 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 6. prosince 2012 č.j. 56 T 13/2011-133 byl obžalovaný T. B. uznán vinným jednáním spočívajícím v tom, že dne 29. června 2010 v době kolem 23:15 hod. v L., v místě trvalého bydliště v rodinném domě č. 91/6 v ulici L., záměrně fyzicky napadl svoji družku I. K. v úmyslu přivodit jí potrat plodu s vědomím, že se poškozená

nachází v 19. týdnu těhotenství, a to tím způsobem, že jí několikrát udeřil pěstí do trupu a končetin a klekl na břicho poškozené se slovy „já z tebe to dítě dostanu“, přičemž v důsledku útoku utrpěla poškozená zranění spočívající v otoku měkkých tkání a hematomu na temeni hlavy, podkožním krevním výronu pod pupkem o průměru 5 cm, hematomu na zádech, otoku levého zápěstí s omezením hybnosti ruky, oděrce kožního krytu na levém stehně, otoku měkkých tkání a podkožním krevním výronu na hřbetu levé ruky, hematomu a oděrce nad levou kyčlí, když k poškození plodu nedošlo.

Toto jeho jednání bylo kvalifikováno jako pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, ze který mu byl podle § 145 odst. 2 za použití § 58 odst. 1 tr. zákoníku uložen trest odnětí svobody v trvání tří roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 1, odst. 2 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s dozorem.

Dále mu byla podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložena povinnost nahradit poškozené V. z. p. ČR, Krajské pobočce pro L. k. se sídlem V. 1360/6, L., škodu ve výši 650,- Kč.

Poškozená I. K. byla se svým nárokem na náhradu škody podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku podal intervenující státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem (dále jen „státní zástupce“) ihned po jeho vyhlášení do protokolu odvolání v neprospěch obžalovaného, směřující jak do výroku o vině, tak do výroku o trestu, které dodatečně písemně odůvodnil. Ve lhůtě uvedené v § 248 odst. 1 tr. ř. proti němu podal odvolání i obžalovaný T. B., který jej rovněž dodatečně písemně odůvodnil prostřednictvím svého obhájce.

Státní zástupce ve svém odvolání vyslovuje nesouhlas především s právní kvalifikací jednání obžalovaného. Je toho názoru, že soud prvního stupně pochybil, jestliže toto jednání posoudil toliko jako pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku a na rozdíl od obžaloby dospěl k závěru, že kvalifikovaná skutková podstata uvedená v ustanovení § 145 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku, tj. že obžalovaný jednal ze zavrženíhodné pohnutky, jím naplněna nebyla. Tuto zavrženíhodnou pohnutku spatřuje odvolatel v tom, že obžalovaný poškozenou fyzicky napadl v úmyslu přivodit jí potrat plodu, což podle jeho názoru svědčí nejen o jeho naprosté emoční zploštělosti a neúctě k lidskému zdraví, ale také k dosud nenarozenému životu. Nesouhlasí se stanoviskem nalézacího soudu, že pokud obžalovaný zaútočil proti těhotné ženě, čímž naplnil kvalifikovanou skutkovou podstatu zločinu těžkého ublížení na zdraví uvedenou v ustanovení § 145 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, musel být srozuměn s tím, že jí může přivodit potrat plodu, a tuto skutečnost mu nelze přičíst k tíži dvakrát. Jakoukoli konsumpci kvalifikovaných skutkových podstat tento odvolatel odmítá s tím, že i pokud by pachatel na těhotné ženě spáchal zločin těžkého ublížení na zdraví např. tím, že jí zlomí nohu, jednalo by se o zločin podle § 145 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, avšak bez dalšího by nebylo možno dovodit, že by tak učinil i ze zvlášť zavrženíhodné pohnutky či že by byl srozuměn s tím, že jí způsobí potrat plodu. Obžalovaný však útočil přímo proti trupu poškozené, což doprovázel slovy „já z tebe to dítě dostanu“; proto zde podle státního zástupce není o zavrženíhodnosti jeho pohnutky pochyb.

Pokud jde o trest, nespátřuje tento odvolatel žádné zásadní důvody pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod spodní hranici zákonné trestní sazby. Vzhledem k závažnosti jednání obžalovaného a k naplnění dvou kvalifikovaných skutkových podstat má za to, že trest měl být ukládán v základní trestní sazbě včetně standardního zařazení k jeho výkonu.

Proto navrhuje, aby Vrchní soud v Praze napadený rozsudek zrušil a znovu sám obžalovaného uznal vinným tímtéž jednáním, jakým jej uznal vinným soud prvního stupně, které by však kvalifikoval jako pokus zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. b), písm. h)

tr. zákoníku a uložil mu za něj opětovně nepodmíněný trest odnětí svobody alespoň při spodní hranici zákonné trestní sazby uvedené v § 145 odst. 2 tr. zákoníku, pro jehož výkon by jej zařadil do věznice s ostrahou.

Odvolání obžalovaného T. B. směřuje rovněž do výroku o vině a v důsledku toho i do výroku o trestu. Je toho názoru, že jednání, jež je mu obžalobou kladeno za vinu, mu nebylo spolehlivě prokázáno. Soud prvního stupně své skutkové závěry opírá toliko o výpověď svědkyně a poškozené I. K., která je psychicky labilní, má sebedestruktivní sklony a tendenci lhát, resp. zamlčovat podstatné skutečnosti. Její duševní stav nebyl zkoumán, ačkoliv to je plně namístě. Svědci z řad Policie ČR k jeho osobě nic konkrétního nevypověděli, pouze potvrdili, že poškozená si stěžovala na bití z jeho strany. Proto navrhuje, aby Vrchní soud v Praze napadený rozsudek zrušil a znovu sám rozhodl o jeho zproštění obžaloby.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací z podnětu podaných odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž byla odvolání podána, jakož i zákonnost postupu řízení, jež jim předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. Zabýval se i tím, zda napadený rozsudek a jemu předcházející řízení nevykazují vady, jež odvoláními vytýkány nejsou, avšak mohly by mít vliv na správnost výroků, proti nimž byla odvolání podána, a dospěl k závěru, že částečně důvodným je toliko odvolání státního zástupce, a to v části směřující do výroku o uloženém trestu.

Jak odvolací soud zjistil, přípravné řízení i řízení před soudem prvního stupně proběhlo v plném souladu s odpovídajícími ustanoveními trestního řádu, přičemž všechna procesní práva obžalovaného, zejména jeho právo na obhajobu, byla dodržena.

Soud prvního stupně si v souladu s ustanovením § 2 odst. 5 tr. ř. zajistil dostatečné důkazní podklady pro zákonné meritorní rozhodnutí a tyto v hlavním líčení náležitě provedené důkazy podle zjištění odvolacího soudu hodnotil na základě své volné úvahy jednotlivě, v jejich souhrnu i ve všech vzájemných souvislostech tak, jak mu ukládá ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a na základě logického myšlenkového postupu pak učinil správné skutkové závěry.

Počáteční důkazní nouze zapříčiněná tím, že poškozená I. K. v přípravném řízení využila svého práva v trestní věci proti svému druhovi a otci svých dětí odeprít výpověď, byla odstraněna její výpovědí v hlavním líčení, kdy se po řádném poučení rozhodla vypovídat. Její výpověď je kompaktní, podrobná a logická, přičemž z její formy a obsahu nelze dovodit žádné závěry o duševní nevyrovnanosti svědkyně, ani pochybnosti o její schopnosti vnímat prožitý děj a správně jej reprodukovat. Poškozená bezprostředně popsala svůj tehdejší vztah k obžalovanému, kdy kvůli němu z důvodu intenzivní citové náklonnosti náhle opustila svého manžela a stala se na obžalovaném značně citově závislou až do té míry, že vůči němu měla sama výčitky svědomí a pocit vlastního selhání jako družky, když nebyla s to vyhovět jeho neustálým finančním požadavkům, přičemž fyzická napadení z jeho strany mu tolerovala nebo alespoň opakovaně odpouštěla. Z těchto důvodů proti němu také nechtěla vypovídat v přípravném řízení. Nelze pominout ani tu skutečnost, že v hlavním líčení obžalovaný k její výpovědi neuvedl žádné připomínky, neměl na poškozenou žádné dotazy a rovněž tak ze strany obhajoby nezazněly žádné námitky, jež by zpochybňovaly její věrohodnost. Mimo to údaje, které poškozená uvedla, potvrdili i svědci R. P. a J. H., kteří s ní hovořili krátce po činu.

Zranění zjištěná na těle poškozené odpovídají popisu napadení tak, jak jej poškozená ve své výpovědi uvedla. Jejich způsoblost vyvolat potrat potvrdil znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství, s tím, že není podstatné, zda útok proti jejímu břichu byl způsoben kopy, údery pěstí nebo kleknutím na břicho; všechny tyto mechanismy jsou, pokud jde o jejich razanci a nebezpečnost pro plod, v podstatě rovnocenné.

Proto Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci nikterak nepochybil, jestliže shledal výpověď svědkyně a poškozené I. K. zcela věrohodnou a uznal obžalovaného vinným jednáním tak, jak je popsáno v obžalobě i ve skutkové větě výroku napadeného rozsudku.

S námitkami státního zástupce směřujícími do právní kvalifikace tohoto jednání se Vrchní soud v Praze neztotožnil. Přestože je nutno vyslovit souhlas s jeho názorem, že za určitých okolností lze spáchat zločin těžkého ublížení na zdraví na těhotné ženě a současně i ze zavrženíhodné pohnutky, naplnění kvalifikované skutkové podstaty zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku je vyloučeno tehdy, jestliže je pachatel při svém jednání přímo veden záměrem vyvolat svým násilným útokem v těhotné ženě potrat nebo usmrcení plodu a jestliže ona zavrženíhodná pohnutka je současně spatřována rovněž ve vyvolání potratu nebo v usmrcení plodu. Vyvolání potratu nebo usmrcení plodu je samo o sobě těžkou újmou na zdraví ve smyslu § 122 odst. 2 písm. g) tr. zákoníku a napadení (ať již fyzické nebo psychické – např. vyvoláním šoku nebo jiného intenzivního duševního otřesu) učiněné v úmyslu způsobit tento následek je tedy jednáním naplňujícím již základní skutkovou podstatu zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku. Za této situace nelze bez dalšího snahu o dosažení takového následku posuzovat navíc i jako jednání ze zavrženíhodné pohnutky ve smyslu § 145 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku.

Přestože zločinu těžkého ublížení na zdraví, které má spočívat ve vyvolání potratu nebo v usmrcení plodu se lze dopustit toliko vůči těhotné ženě, o nepřipustnou duplicitu základní skutkové podstaty (§ 145 odst. 1 tr. zákoníku) a kvalifikované skutkové podstaty (§ 145 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku) se v takovémto případě nejedná. Potrat nebo usmrcení plodu je jako znak základní skutkové podstaty chtěným následkem, zatímco těhotná žena je jako znak kvalifikované skutkové podstaty tzv. kvalifikovaným objektem; nejde tedy o duplicitu téhož úmyslu způsobit tentýž následek a nejde tedy o rozpor se zákazem dvojího přičítání jedné a téže skutečnosti k tíži pachatele. Prostřednictvím znaku „na těhotné ženě“ tato skutková podstata ji chrání coby předmět útoku nejen jako těhotnou, resp. jako nositelku plodu, tzn. v tomto užším rozsahu, nýbrž šířeji jako osobu ve specifickém psycho-fyzickém stavu.

Z těchto důvodů shledal Vrchní soud v Praze právní posouzení jednání obžalovaného, pokud jej soud prvního stupně za situace, kdy k poškození plodu nedošlo, kvalifikoval jako pokus zločinu těžké újmy na zdraví podle § 21 odst. 1, § 145 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku, správným.

Oproti tomu se odvolací soud plně ztotožnil s námitkami státního zástupce směřujícími do výroku o trestu. Přestože je na obžalovaného nutno hledět, jako by nebyl odsouzen, jde – jak nalézací soud v odůvodnění napadeného rozsudku správně konstatuje – o jedinou okolnost, která svědčí v jeho prospěch. Rozhodně nelze učinit závěr, že by před spácháním zažalovaného zločinu žil řádným životem. Po delší dobu značně bezohledně parazitoval na poškozené, kterou psychicky týral a fyzicky napadal. Na její výživu ani na výživu jejich staršího dítěte rovněž nijak výrazně nepřispíval. Jeho jednání vykazuje vysoký stupeň bezohlednosti a sobectví, když o další dítě s poškozenou nestál zejména proto, že by péče o něj mohla mít za následek především snížení jeho vlastní životní úrovně. Za těchto okolností krajský soud pochybil, jestliže dospěl k závěru, že je u něho namíste aplikace ustanovení § 58 odst. 1 tr. zákoníku umožňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby vzhledem k okolnostem případu nebo vzhledem k poměrům pachatele. Ze stejných důvodů u něho odvolací soud neshledal splněnými ani podmínky pro aplikaci ustanovení § 58 odst. 5 tr. zákoníku, podle něhož může soud snížit trest odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby tehdy, jestliže odsuzuje pachatele mj. za pokus trestného činu a má vzhledem k povaze a závažnosti pokusu za to, že by použití základní trestní sazby odnětí svobody stanovené trestním zákoníkem bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné a že lze jeho nápravy dosáhnout i trestem kratšího trvání. Tyto dvě podmínky musí být splněny současně, přičemž odvolací soud z nich u obžalovaného neshledal splněnou ani jednu.

Z těchto důvodů Vrchní soud v Praze z podnětu odvolání státního zástupce napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. částečně zrušil, a to ve výroku o trestu, a podle § 259 odst. 3 trestního řádu znovu rozhodl tak, že obžalovanému uložil trest odnětí svobody v trvání pěti let, tj. na samé spodní hranici zákonné trestní sazby, uvedené v ustanovení § 145 odst. 2 tr. zákoníku.

Pro výkon tohoto trestu pak obžalovaného zařadil do věznice s ostrahou, což je podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku s ohledem na délku trestu a na trestnou činnost, za kterou byl trest uložen, standardní zákonné zařazení, neboť v průběhu trestního řízení nevyšly najevo žádné skutečnosti nasvědčující tomu, že by u něho mohlo být účelu trestu lépe dosaženo v mírnějším nebo naopak přísnějším vězeňském režimu.

Odvolací námitky obžalovaného, jak shora uvedeno, Vrchní soud v Praze neakceptoval a vzhledem k tomu, že neshledal žádné pochybení ani ve výroku o náhradě škody, jeho odvolání podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.